



Αθήνα, 15 Νοεμβρίου 2023

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς την Υπουργό Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας

Θέμα: «Ενώ η βία ανηλίκων αυξάνεται, η κυβέρνηση την αντιμετωπίζει αποκλειστικά με ποινικά και αστυνομικά μέτρα»

Στη χώρα μας τα περιστατικά βίας ανηλίκων πληθαίνουν με γοργούς ρυθμούς και κλιμακώνονται ως προς την ένταση και τη σοβαρότητά τους

Βλέπουμε το bullying στα σχολεία απέναντι στον ξένο, τον ανίσχυρο, τον διαφορετικό να αναπτύσσεται ραγδαία και τη βία να επεκτείνεται πλέον και εκτός των τοίχων του σχολείου, κατευθυνόμενη σε ευρύτερους «στόχους», στη γειτονιά, τους χώρους άθλησης, την πόλη, ακόμη και ενάντια σε ενήλικες, για κλοπή, «τακτοποίηση» οπαδικών ή άλλων διαφορών, ακόμη και για «διασκέδαση».

Και, παρόλο που διεθνείς έρευνες έχουν αποδείξει ότι οι η βία δεν ασκείται αποκλειστικά από παιδιά φτωχών ή ακατάλληλων οικογενειών, η φτώχεια, η νέα αύξηση των ανισοτήτων, η στεγαστική κρίση και η έντονη ανασφάλεια για το μέλλον, αποτελούν εύφορο έδαφος.

Η δεκαετία της οικονομικής κρίσης, με την έξαρση της φτώχειας και τη γενικευμένη ανασφάλεια και φόβο δημιούργησε το υπόβαθρο για να ευδοκιμήσουν τα προβαλλόμενα από τη νεοφιλελεύθερη ιδεολογία δόγματα της ατομικής ευθύνης, της επικράτησης του ισχυρού και της μισαλλοδοξίας. Η καθημερινή επαφή των ανήλικων με εικόνες βίας και στρεβλά πρότυπα μέσω του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης τους δημιουργεί την ψευδαίσθηση μιας «κανονικότητας», ενώ η αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας κατά την καραντίνα της πανδημίας, τροφοδότησε τον ψυχισμό των ανηλίκων με ζωντανές εικόνες βίας.

Οι αναχρονιστικές και αποδεδειγμένα αναποτελεσματικές πρακτικές της αστυνόμευσης και της ποινικοποίησης που ακολουθεί η κυβέρνηση (πρόσφατα ανακοινώθηκε η αύξηση των περιπολιών στις γειτονιές) δεν επιδρούν στο ελάχιστο στα βαθύτερα αίτια που προαναφέραμε.

Ο στρατηγικός στόχος πρέπει να είναι η μετατόπιση από ένα μοντέλο βασισμένο στην αστυνόμευση και την ποινική αντιμετώπιση της βίας των ανηλίκων σε ένα κοινωνικό μοντέλο προστασίας των παιδιών που υλοποιείται στην κοινότητα μέσω νέων και ενισχυμένων κοινωνικών δομών και υπηρεσιών (σε Δήμους, στα υπουργεία, σε δομές της Δικαιοσύνης (Εισαγγελίες και Δικαστήρια ανηλίκων-, στην αστυνομία κ.λπ.).

Το μοντέλο αυτό οφείλει να περιλαμβάνει μέτρα και δράσεις σε 5 πεδία:

1. Πρόληψη, σε επίπεδο οικογένειας, σχολείου και ευρύτερης κοινωνίας
2. Έγκαιρη ανίχνευση και εντοπισμός περιστατικών
3. Προστασία του παιδιού θύματος κατά τη νομική διαδικασία
4. Ψυχοκοινωνική στήριξη και αποκατάσταση του παιδιού θύματος και του ανήλικου θύτη
5. Ειδικά μέτρα στήριξης για παιδιά σε φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό με ιδιαίτερη έμφαση στα ανάπηρα παιδιά.

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, στο διάστημα 2015-19, δρομολόγησε σειρά σοβαρών μέτρων παιδικής προστασίας που στόχευαν στην αντιμετώπιση και των αιτιών που γεννούν τη βία των ανηλίκων: Διπλασιάσαμε τα vouchers για την προσχολική αγωγή και τη δημιουργική απασχόληση, δίνοντάς τα και στις άνεργες μητέρες. Εντάξαμε το νηπιαγωγείο στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Δημιουργήσαμε το θεσμό των σχολικών γευμάτων που τα παιδιά καταναλώνουν συντρώγοντας στο σχολείο, αυξάνοντας την κοινωνικοποίησή τους και δημιουργώντας καλές διαπροσωπικές σχέσεις. Ασκήσαμε μια μεταναστευτική πολιτική όπου η ανηλικότητα είναι προστατευόμενη αξία. Εντάξαμε στα ΠΕΠ όλων των Περιφερειών 100 Κέντρα Στήριξης Οικογένειας και Παιδιού (ΚΕΣΟΙΠ), μέσα στα Κέντρα Κοινότητας, για τον άμεσο εντοπισμό και παρέμβαση σε φαινόμενα ενδοοικογενειακής βίας, διενέξεων γονιών και παιδιών και ψυχοκοινωνικών θεμάτων ανηλίκων. Θεσμοθετήσαμε, τον Ιούνιο του 2017, και δρομολογήσαμε από το 2018 τα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων («Σπίτια του Παιδιού») στις μεγάλες πόλεις για εξέταση των ανήλικων θυμάτων μία μόνο φορά και με τρόπο που να μην επαναθυματοποιούνται. Παράλληλα όμως φροντίσαμε για την προστασία των δικαιωμάτων των ανήλικων θυτών κατά τη διαδικασία ποινικής τους δίωξης. Ενώ δημιουργήσαμε προϋποθέσεις, χωρικές και χρονικές, για τη συχνή και απρόσκοπτη επαφή παιδιών με τους κρατούμενους γονείς τους. Γενικά, γνώμονας όλων των δράσεών μας ήταν η προστασία των δικαιωμάτων και του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού σε όλες τις φάσεις της ανηλικότητάς του.

Δυστυχώς, μετά το 2019 υπήρξε αναστολή ή πάγωμα της εφαρμογής πολλών από αυτά τα μέτρα. Για παράδειγμα, τα σχολικά γεύματα, να μεν δεν διακόπηκαν, αλλά ανεστάλη η διανομή τους σε όλη της διάρκεια της πανδημίας και ξανάρχισε με αρκετά κενά λόγω κακής διενέργειας του σχετικού διαγωνισμού για τρία χρόνια. Τελικά, μέχρι σήμερα παραμένουν ελάχιστα περισσότερα από όσα προκήρυξε για το 2019-20 η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, ενώ ο στόχος ήταν το 2023-24 να καλύψουν όλα τα παιδιά του δημοτικού. Στη μεταναστευτική

πολιτική, όπου οι ανήλικοι πρόσφυγες, ασυνόδευτοι ή μη, αντιμετωπίζονταν πρωτίστως ως παιδιά που χρειάζονται προστασία, ψηφίσате από το 2019 ήδη το ν. 4636, που διακρίνει τους ανήλικους πρόσφυγες σε άνω και κάτω των 15 ετών, ώστε τα άνω των 15 να μπορούν να εξετασθούν με τις διαδικασίες των ενηλίκων προς απέλαση. Όσον αφορά τα ΚΕΣΟΙΠ, μέτρο εξαιρετικά σημαντικό για την παρέμβαση στην οικογένεια, μετά το 2019 ελάχιστοι δήμοι προχώρησαν στην υλοποίησή τους. Επειδή δε, τα Κέντρα Κοινότητας, λόγω των υποστελεχωμένων κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων, ανέλαβαν τη διεκπεραίωση πλήθους θεμάτων, (εξυπηρέτηση αναπήρων, αυτοψίες για παροχές, ακόμη και εισαγγελικές παραγγελίες), τα ΚΕΣΟΙΠ δεν λειτούργησαν διακριτά. Η ίδρυση και λειτουργία «Σπιτιών του Παιδιού» καθυστέρησε πολύ, με αποτέλεσμα σήμερα να λειτουργούν μόνον εν μέρει, υποστελεχωμένα και σε μη πλήρεις εγκαταστάσεις τέσσερα: Στην Αθήνα, τον Πειραιά (που συστεγάζεται με εκείνο της Αθήνας), τη Θεσσαλονίκη και πρόσφατα την Πάτρα (που φιλοξενείται κτιριακά από την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων). Και παρόλο που το Σπίτι της Αθήνας υποτίθεται ότι λειτούργησε από το 2021, το κορίτσι του Κολωνού, θύμα σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, εξετάσθηκε 5 φορές στη ΓΑΔΑ.

Επειδή η βία των ανηλίκων είναι ένα από τα πλέον σοβαρά προβλήματα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας που διαρκώς κλιμακώνεται,

Επειδή η αστυνομοκρατία και η ποινική δίωξη των ανηλικών παραβατών δεν είναι η λύση γιατί δεν αντιμετωπίζει τις βαθύτερες αιτίες του προβλήματος (οικονομική και στεγαστική κρίση, διεύρυνση των ανισοτήτων, αβεβαιότητα για το μέλλον, προβολή νεοφιλελεύθερων δογμάτων και αξιών που μεγιστοποιούν τον ατομισμό, τον ανταγωνισμό και την επικράτηση του ισχυρού),

Επειδή είναι απαραίτητο η λύση του προβλήματος να περιλαμβάνει μέτρα για την πρόληψη, τη στήριξη στα πιο ευάλωτα παιδιά -με έμφαση στα ανάπηρα-, τον έγκαιρο εντοπισμό περιστατικών βίας και την απόδοση δικαιοσύνης με τρόπο επωφελή για τα ανήλικα θύματα αλλά και με δυνατότητες κοινωνικής επανένταξης των ανηλικών θυτών,

Ερωτάται η κα Υπουργός

- 1. Έχει επεξεργαστεί, ως αρμόδια για την παιδική προστασία και τη νεολαία, επιτελικό σχέδιο αντιμετώπισης του φαινομένου της βίας των ανηλίκων που να περιλαμβάνει μέτρα πρόληψης σε επίπεδο οικογένειας, σχολείου και κοινωνίας, τη έγκαιρη ανίχνευση και εντοπισμό περιστατικών, την προστασία των παιδιών-θυμάτων και την παροχή δυνατοτήτων κοινωνικής επανένταξης των ανηλικών θυτών κατά την ποινική διαδικασία;**
- 2. Ποια μέτρα έχει προβλέψει για τη γενικότερη στήριξη σε παιδιά με ευαλωτότητες (φτώχεια, αναπηρία κ.λπ.) προκειμένου να μη γίνουν θύτες ή θύματα βίας ανηλίκων;**

3. Θα προωθήσει, σε συνεργασία με άλλα εμπλεκόμενα Υπουργεία, τη δημιουργία Κέντρων Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας (ΚΕΣΟΙΠ) σε όλους τους Δήμους ώστε να ανιχνεύονται και να αντιμετωπίζονται ψυχοκοινωνικά θέματα σε επίπεδο οικογένειας;
4. Θα συνεργαστεί με το Υπ. Δικαιοσύνης για τον πολλαπλασιασμό των δομών «Σπίτια του Παιδιού» και των Εισαγγελέων ανηλίκων ώστε να μην επαναθυματοποιούνται τα παιδιά-θύματα κατά την ποινική διαδικασία διερεύνησης περιστατικών και απόδοσης ευθυνών;

Οι ερωτώντες Βουλευτές

Φωτίου Θεανώ

Νοτοπούλου Αικατερίνη

Ακρίτα Έλενα

Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)

Αποστολάκης Ευάγγελος

Αυλωνίτης Αλέξανδρος-Χρήστος

Γαβρήλος Γεώργιος

Καλαματιανός Διονύσιος

Κασσιμάτη Ειρήνη (Νίνα)

Κόκκαλης Βασίλειος

Λινού Αθήνα

Μαμουλάκης Χαράλαμπος

Μεϊκόπουλος Αλέξανδρος

Ξανθόπουλος Θεόφιλος

Παναγιωτόπουλος Ανδρέας

Σαρακιώτης Ιωάννης

Τζούφη Μερóπη

Χρηστίδου Ραλλία